

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՀՈՒՇԱԳՐԱՄԱՆԵՐ
2016

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀՈՒՇԱԴՐԱՄՆԵՐ
2016

Ե Ր Ե Վ Ա Ն 2017

Արթուր Զավարդյան

ՀՀ կենսրոնական բանկի
նախագահ

Տարգելի ընթերցող

«Տայասանի Տանրադեսության հուշադրամներ 2016» հանդեսը ներկայացնում է 2016 թ. ՀՀ կենսրոնական բանկի կողմից թողարկված հուշադրամները, որոնք նվիրված են ինչպես հայ նշանավոր գործիչների հոբելյանական տարեդարձերին, այնպես էլ ազգային ու համաշխարհային կարևոր իրադարձություններին:

2016 թ. նշանավորվեց Տայասանի Երրորդ Տանրադեսության ստեղծման 25-ամյա հոբելյանով:

1991 թ. սեպտեմբերի 21-ին հռչակված անկախությունը համազգային ձեռքբերում է, ամենամեծ հաղթանակը՝ հայության համար: Ի նշանավորումն այս տոնակա իրադարձության՝ ՀՀ կենսրոնական բանկը 2016 թ. թողարկեց «Տայասանի Տանրադեսության 25-ամյակ» արժաթե հուշադրամը, որի գեղեցիկ ձևավորումն արժանացավ հասարակության հավանությանը:

Տարին առանձնահատուկ էր նաև մի շարք հայ գործիչների հոբելյաններով: Հոբելյանական թողարկումները համարեցին հայ անվանի ան-

հասներին նվիրված հուշադրամների շարքը: V դարի հայ գորավար, ակնառու ֆաղափական գործիչ և ազգային-ազատագրական ժայռի առաջնորդ Վարդան Մամիկոնյանի ծննդյան 1625-ամյակին նվիրվեցին երկու ճեմակի ոսկե հուշադրամներ:

Այդ հուշադրամները մեծ հեռաֆրոնություն առաջացրեցին ինչպես դրամագետների ու հավաքողների, այնպես էլ հասարակության լայն շրջանակներում՝ նշանավորելով հայերի ժայռի ու մահառուի ժառանգական ուղին:

2016 թ. հոբելյանական թողարկումներն ամփոփեցին հայ անվանի նկարիչներ Արեակ Փեթվաճյանի ծննդյան 150-ամյակին և Ալեքսանդր Բաժբենուկ-Մելիքյանի ծննդյան 125-ամյակին նվիրված հուշադրամները: Հուշադրամներն ուղեկցող զբոսիկներում ներկայացված ամփոփ ժողովրդականությունը հնարավորություն ընձեռեց լուսաբանելու արվեստի գիտական, գեղանկարչական Արեակ Փեթվաճյանի և մարդու ներաշխարհի հմուտ ժառանգահան Ալեքսանդր Բաժբենուկ-Մելիքյանի ներդրումը հայ արվեստի զարգացման գործում:

2016 թ. ՀՀ կենսոնական բանկը շարունակեց մասնակցությունը միջազգային դրամագիտական ծրագրերին: Արդեն իսկ ստացված գումար և հասարակության կողմից սիրված «Էջմիածնի զանգերը» շարքին ժառանգող հուշադրամներին ավելացան «Խոսակերպ Սուրբ Նշան», «Սուրբ Հովհաննես Սկրսչի մատուցած խաչ» և «Սուրբ Գևորգի մատուց-

ած խաչ» արծաթե հուշադրամները: Այս երեք թողարկումները նույնպես ներկայացնում են Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում ժառանգվող համաշխարհային և հայկական ֆիլոսոֆիական գանձերը:

2016 թ. մեկնարկեց «Աշխարհի լաբիրինթոսներ» միջազգային ծրագիրը, ընդգրկելով այնպիսի լանդշաֆտային կառույցներ, որոնք ոչ միայն ժամանցի վայրեր են, այլև կրում են համաշխարհային խաղաղության և սոցիալական ներդաշնակության գաղափարներ: Այդ ծրագրի շրջանակներում թողարկվեցին Հայոց ցեղասպանության զոհերի հիշատակին նվիրված ու հայերի վերածննդի գաղափարը մարմնավորող «Քոստոնի լաբիրինթոս» և միջազգային համագործակցությունը խորհրդանշող «Վապուհի լաբիրինթոս» ինֆասիդ արծաթե հուշադրամները:

Հղատրությամբ հայտնում են այն փաստը, որ 2016 թ. Մոսկվայում կայացած «Դրամների համասեղություն-2016» ժառանգող միջազգային մրցույթին «Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարեկից» արծաթե հուշադրամը «Տարվա հուշադրամ» անվանակարգում արժանացել է առաջին մրցանակի: Այս ձեռքբերումը լավագույնս արտացոլում է ոչ միայն ՀՀ կենսոնական բանկի թողարկումների բարձր միջազգային հեղինակությունը, այլև արտահայտում է հանրային որոշակի վերաբերմունք՝ ուղղված աշխարհում ցեղասպանությունների բացառմանն ու դասադարձմանը:

Սուրեն Սիմոնյան

ՀՀ կենսրոնական բանկի
Դրամաւարչանաւորչան
վարչության ղեկ

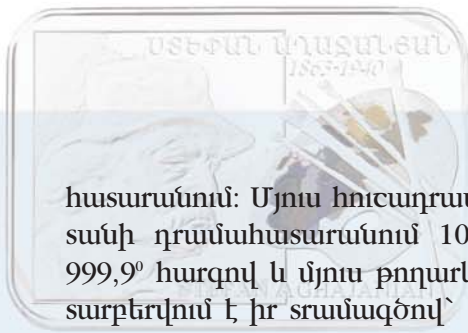
ՀՈՒՇԱԴՐԱՄՆԵՐ 2016

2016 թ. ՀՀ կենսրոնական բանկը համագործակցել է մի ւարք դրամահասարանների հետ և թողարկել հոււադրամների 11 անվանաւեսակ:

Լիւվալի դրամահասարանի հետ համագործակցության արդյունքում թողարկվեց երկու ռեսակի հոււադրամ՝ նվիրված Հայասանի Հանրադեսության 25-ամյա հոբելյանական տարեդարձին: Տամդոտդագրության կիրառումը թույլ տվեց ձոտությամբ վերաւարդել Հայասանի դեսական դոոոի գույների երանգները: Նույն ռեխնիկական չափանիւներով

հասված այս երկու ռեսակի հոււադրամները համաւակալված են և միմյանցից տարբերվում են անգլերեն կամ ռուսերեն գրառումների առկայությամբ:

2016 թ. «Հայոց դեսականություն» թեմաշիկ ւարքի «Հայ գորաւարներ» ենթաթեմալի հոււադրամները համաւրվեցին Վարդան Մամիկոնյանի 1625-ամյա հոբելյանին նվիրված երկու ոսկե հոււադրամներով: Հոււադրամներից մեկը՝ 4,3 գ ատով և ոսկու 900° հարգով, տարվա թողարկումներից ամենափոքրն է՝ 18,0 մմ տրամագծով: Այն հասվել է Լիւվալի դրամա-

հասարանում: Մյուս հուշադրամը հասվել է Լեհաստանի դրամահասարանում 100 գ ֆառով, ոսկու 999,9՝ հարգով և մյուս թողարկումներից նույնպես փաթեթավորված է իր ժամագծով՝ 50,0 մմ, դառնալով սարվա ամենամեծ հուշադրամը: Այս հուշադրամը հասվել է բարդ ժողովրդագիտական, դիմերեսին, որն ունի «դրոմ» որակ, առանձնանում է Վարդան Մամիկոնյանի ռելիեֆային դասկերը՝ կատարված երկու եղանակով՝ բարձր ռելիեֆային փորագրությամբ և փայլասմամբ: Հուշադրամի դարձերեսին դասկերված է «Ավարայրի ճակատամարտը» միջնադարյան մանրանկարից մի դրվագ, որի կատարման համար առաջին անգամ ոսկու վրա կիրառվել է ուլտրամանուշակագույն տպագրության (UV Printing) եղանակը:

«Անվանի անհասներ» թեմատիկ շարքի «Կերդարվես» ենթաթեման համալրվեց «Արեակ Ֆեթվաճյան-150» և «Ալեքսանդր Բաթբեուկ-Մելիքյան-125» հուշադրամներով, որոնք ներկայացված են դասկերազարդ ժողովրդական գրքույկով: Հուշադրամները հասվել են «լավագլած» որակով, իսկ դիմերեսին և դարձերեսին սամոթոսդագրության եղանակով դասկերված են նկարիչների կտավներից դրվագներ:

2016 թ. նշանավորվեց «Աբխազի լաբիրինթոսները» միջազգային դրամագիտական ծրագրի մեկնարկով, որին ՀՀ կենտրոնական բանկը մասնակցեց՝ համագործակցելով Լիսվալի դրամահասարանի հետ: Թողարկվեցին «Բոստոնի լաբիրինթոսը» և «Վալալի լաբիրինթոսը» արծաթե հուշադրամները, որոնցից յուրաքանչյուրն իր ձևով լանդշաֆային լաբիրինթոսների կրկնադասկերն է: «Բոստոնի լաբիրինթոսը» հուշադրամը հավերժացնում է Հայոց

ցեղասպանության զոհերի հիշատակը և իր ձևով կյոռ է, իսկ «Վալալի լաբիրինթոսը» հուշադրամը նվիրված է երեք երկրների սահմանակցում գտնվող լաբիրինթոսին, ունի եռաձայր ձևավորում: Հուշադրամները ուղարկվում են ինչպես իրենց դիզայնով, այնպես էլ՝ ժողովրդական լուծումներով: Հուշադրամների դիմերեսին լաբիրինթոսների համայնադասկերներն են, իսկ ներքին եզրագծով առանձնանում են ՀՀ զինանշանն ու հուշադրամների անվանական արժեքը: Դարձերեսին ձևապատկերված են լաբիրինթոսների արտեմները, որոնցով ոսկեգոծ գնդիկ է գլորվում:

Ընդունակելով համագործակցությունը Վերանվաճի «Մայեր» դրամահասարանի հետ՝ 2016 թ. «Էջմիածնի զանգերը» շարքը համալրվեց «Խոսակերաց Սուրբ Նշան», «Սուրբ Հովհաննես Մկրչի մատուցող խաչ» և «Սուրբ Վարդի մատուցող խաչ» ոսկեգոծ հուշադրամներով, որոնց էմբլեմների մեջ ման հարցում աջակցություն է ցուցաբերել Մայր Աթոռ Սբ Էջմիածինը: Հուշադրամների դիմերեսը նույնական է շարքի նախորդ երեք թողարկումների հետ, իսկ դարձերեսներին դրվագված դասկերները ռելիեֆային են և սամոթոսդագրության եղանակով գունավորված:

2016 թ. առանձնահատուկ էր «Դրամների համաստեղություն-2016» միջազգային դրամագիտական մրցումում գրանցված նշանակալի ձեռքբերումով: Ի դասիվ բոլորիս, «Տարվա հուշադրամ» անվանակարգում «Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարեկից» արծաթե հուշադրամին շնորհվել է առաջին մրցանակ: Այս մրցանակը, անշուշտ, արտահայտում է աղագայում նման ոճագործությունը բազմաշնորհաբեր:

Վարդան Մամիկոնյանի ծննդյան 1625-ամյակ

Թեմա՝ Հայոց ղեկավարություն
(հայ զորավարներ)

Դիմերես՝ խաչ, թուր և զարդանախ:

Դարձերես՝ որվագ Գ. Խանջյանի «Վարդանան» գորելենից:
Ֆոնին Մամիկոնյանների տոհմի զինանշանն է՝ արծվի ժեպով:

Էսփիզների հեղինակ՝ Էդուարդ Կուրդինյան:

Հասվել է Լիսվայի դրամահասարանում:

ՎԱՐԴԱՆ ՄԱՄԻԿՈՆՅԱՆԸ (388/391-451 թթ.)
Հայոց սղարադէս է, Մասանյան Պարսկաստանի
դէմ ազատագրական շարժման առաջնորդ:

Վարդան Մամիկոնյանը վերականգնել է հայ նա-
խարարությունների և հոգևորականության իրավունք-

Անվանական արժեքը	5000 դրամ
Մետաղը և հարգը	նսկի 900°
Քաշը	4,3 գ
Տրամագիծը	18,0 մմ
Որակը	լավացված
Դրամաւորը	ասամնավոր
Քանակը	5000 հաս
Շրջանառության մեջ է դրվել	25.01.2016 թ.:

ներն ու արժանությունները, ամրացրել բերդերը, հա-
մախմբել իր կողմնակիցների ռազմական ուժերը:
Հայ-թարսկական սուր հակասությունները հանգեց-
րել են 451 թ. մայիսի 26-ի Ավարայրի ճակատա-
մարտին, որտեղ հերոսաբար զոհվել է Վարդան Մամի-
կոնյանը:

Վարդան Մամիկոնյանը դասվել է «Հայրենիքի
սուրբ նահատակների» շարքը:

Վարդան Մամիկոնյանի կերպարն արձագուլվել է
գեղարվեստական գրականության, ֆանդակագործու-
թյան, գեղանկարչության, երաժշտության մեջ, թատե-
րական արվեստում. նրան նվիրված բազմաթիվ եկեղե-
ցիներ ու վանքեր են կառուցվել Հայաստանում և
սփյուռքում:

Հայաստանի Առաջին Հանրապետությունը Վար-
դան Մամիկոնյանի հիշատակին 1920 թ. սահմանել
է «Սուրբ Վարդան զորավար» շքանշանը, Հայաստա-
նի Երրորդ Հանրապետությունը 2002 թ.՝ «Վարդան
Մամիկոնյան» շքանշանը:

Վարդան Մամիկոնյան

Թեմա՝ Հայոց դեսականություն
(հայ զորավարներ)

Դիմերես՝ դրվագ «Ավարայրի ճակատամարտը» մանրանկարից:
Դարձերես՝ դրվագ Գ. Խանջյանի «Վարդանան» գորելենից:

Էսքիզների հեղինակ՝ Արամ Ուռուսյան:
Հասվել է Լեհաստանի դրամահասարանում:

Անվանական արժեք	200 000 դրամ
Մետաղը և հարգը	սկի 999,9 ⁰
Քաշը	100 գ
Տրամագիծը	50,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաուրքը	ընդհանրապես առանց վարձի, համարակալված
Քանակը	100 հաս
Շրջանառության մեջ է դրվել	26.09.2016 թ.:

Հայաստանի Հանրապետության 25-ամյակ (1991-2016 թթ.)

Թեմա՝ Հայոց դեպքի անուշադրություն
(պետականության պատմություն)

Դիմերես՝ ՀՀ զինանշանը և Արարատ լեռան գրաֆիկական դասկերը:

Դարձերես՝ Գեղարդավանքի խաչքարը և «25 SURT YEARS»
մականգրությունը՝ ՀՀ դրոշի գունային ֆոնին:

Էսֆիգների հեղինակ՝ Լուսինե Լալայան:
Հասվել է Լիսվայի դրամահասարանում:

1991 թ. սեպտեմբերի 21-ից Հայաստանի լիակամության մեջ սկսվել է Երրորդ Հանրապետության ժողովրդավարական կառավարության զարգացումը: Սահմանվել են ղեկավարության խորհրդանիշները՝ Հայաստանի Հանրապետության դրոշմը, զինանշանը և օրհներգը: 1993 թ. նոյեմբերի 22-ին ժողովրդական մեծ էությունը Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը՝ դրամը: Հիմնվել են ղեկական ղարգևներ. կոչումներ, Բանաճանցներ և մեդալներ:

Անկախ ժողովրդավարական ղեկության կազմավորումը նույնպես է Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու, ազգային ինքնագիտակցության և ավանդույթների ղահղանմանն ու ամրաղնդմանը: Անկախության ժամանակաշրջանի կարևորագույն նվա-

Անվանական արժեքը	5000 դրամ
Մեհաղը և հարգը	արձաթ 925 ⁰
Քաւը	168,1 գ
Տրամագիծը	63,0 մմ
Որակը	ղրուֆ
Դրամաւորը	հարթ, համարակալվաձ
Քանակը	300 հաւ
Շրջանառության մեջ է դրվել	25.01.2016 թ.:

ճումներից է ազգային քանակի՝ որղես հայոց ղեհականության ղաւղանի կայացումը:

Այսօր Հայաստանը Միացյալ ազգերի կազմակերղության, Անկախ ղեհությունների համագորձակցության, Եվրղխորղղի, Առւսրի համաւխարհային կազմակերղության, Եվրասիական ճնեսական միության և 40-ից ավելի այլ միջազգային կազմակերղությունների անղամ է:

Հայաստանի Հանրապետության 25-ամյակ (1991-2016 թթ.)

Թեմա՝ Հայոց դեսականություն
(պետականության պատմություն)

Դիմերես՝ ՀՀ զինանշանը և Արարատ լեռան գրաֆիկական դասկերը:

Դարձերես՝ Գեղարդավանքի խաչքարը և «25 ՏԱՐԻ ԼԵՏ»
մակագրությունը՝ ՀՀ դրոշի գունային ֆոնին:

Էսթիզմերի հեղինակ՝ Լուսինե Լալայան:

Հասվել է Լիսվայի դրամահասարանում:

30-507CUBB 2016

Արշակ Ֆեթվաճյանի ծննդյան 150-ամյակ

Թեմա՝ Անվանի անհասներ
(կերպարվեստ)

Դիմերես՝ դրվագ Արշակ Ֆեթվաճյանի «Էրզրումի հայուհին» կսավից:

Դարձերես՝ Արշակ Ֆեթվաճյանի դիմանկարը՝ թղթադրամի ֆոնի վրա, դրվագ «Անի. Միջնաբերդի եկեղեցին» կսավից:

Էսֆիզների հեղինակ՝ Էդուարդ Կուրդինյան:

Հասվել է Լիսվայի դրամահասարանում:

ԱՐՇԱԿ ՖԵԹՎԱՃՅԱՆԸ (1866-1947 թթ.) հայ նկարիչ է, արվեստագետ:

Ավարտել է Կ. Պոլսի գեղարվեստի վարժարանը (1887 թ.), սովորել Հռոմի Սան Լուկա գեղարվեստի ակադեմիայում (1887-1891 թթ.):

Հայաստանի Առաջին Հանրապետության (1918-1920 թթ.) կառավարության հանձնարարությամբ Ֆեթվաճյանը ձեռնամուխ է եղել հայկական նամականիների ու թղթադրամների ձևավորմանը: Անդամակցել է Պետերբուրգում Ռուս ջրանկարիչների կայսերական միությանը՝ դառնալով նրա առաջին

Անվանական արժեքը

100 դրամ

Մետաղը և հարգը

արծաթ 925⁰

Քաշը

28,28 գ

Չափը

28,0 x 40,0 մմ

Որակը

լավացված

Դրամաւորքը

հարթ

Քանակը

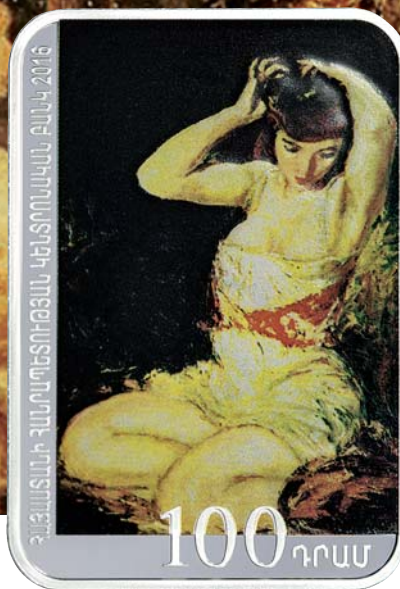
500 հաւ

Երջանառության մեջ է դրվել 25.01.2016 թ.:

այլազգի անդամը, և Փարիզում՝ Ջրանկարիչների միջազգային ընկերությանը: 1920 թ. Ֆեթվաճյանի նկարները ցուցադրվել են Լուվրի դեկորատիվ արվեստների բաժնի սրահում և առաջացրել հայ ու օտար բնադասների հիացմունք: 1921 թ. Լոնդոնի Վիկտորիայի և Ալբերտի թանգարանում բացվել է Ֆեթվաճյանի նկարների ցուցահանդեսը, որը Տեղ է զբաղեցրել 3 ամիս և ըստ արժանվույն գնահատվել անգլիական թերթերի կողմից: 1922 թ. նմանափող ցուցահանդես է բացվել Բրիտանական ճարտարապետների թագավորական ինստիտուտում:

Ֆեթվաճյանը նկարել է Անի ֆաղափի ու հարևան երջանների հայկական կոթողները, ստեղծել Հայաստանի շուրջ 20 գավառների ազգային տարածքի հայտնիների դիմանկարներ:

Նկարչի ստեղծագործությունների մեծ մասը, իր կյանքի համաձայն, հանձնվել է Հայաստանի ազգային թանկարանին: Որոշ նկարներ պահվում են ԱՄՆ-ի ու այլ երկրների մասնավոր հավաքածուներում:

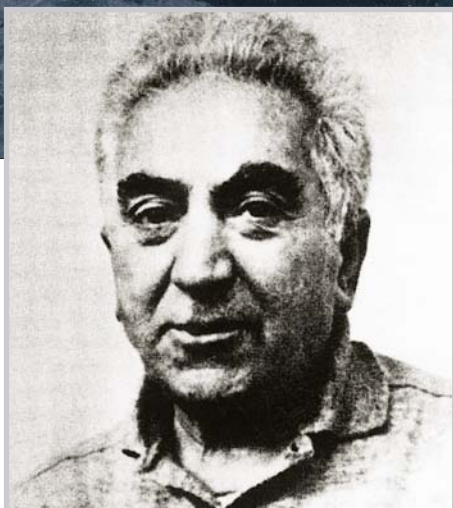

Ալեքսանդր Բաժբեուկ-Մելիֆյանի ծննդյան 125-ամյակ

Թեմա՝ Անվանի անհասներ
(կերպարվեստ)

Դիմերես՝ Ալեքսանդր Բաժբեուկ-Մելիֆյանի «Լիդան բարձրացրած ձեռքերով» կտավը:
Դարձերես՝ Ալեքսանդր Բաժբեուկ-Մելիֆյանի «Ինքնանկար» և «Կանայք» կտավները:

Էսֆիզների հեղինակ՝ Լուսինե Լալայան:
Հասվել է Լիսվայի դրամահասարանում:

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԲԱԺԲԵՈՒԿ-ՄԵԼԻՔՅԱՆԸ
(1891-1966 թթ.) հայ նկարիչ է, ՎԽՄՀ ժողովրդական
նկարիչ:

Ծնվել է Թիֆլիս (Թբիլիսի, Վրաստան) ֆաղափում:
Սովորել է Թիֆլիսի գեղանկարչության և ֆանդակա-
գործության դպրոցում, այնուհետև Պետերբուրգի գե-
ղարվեստի ակադեմիայում: 1929–1938 թթ. դասա-
վանդել է Թբիլիսիի գեղարվեստի ակադեմիայում:

Անվանական արժեքը	100 դրամ
Մետաղը և հարգը	արծաթ 925⁰
Քաշը	28,28 գ
Զափը	28,0 x 40,0 մմ
Որակը	լավացված
Դրամագույնը	հարթ
Քանակը	500 հաս
Շրջանառության մեջ է դրվել	25.01.2016 թ.:

Նրա վաղ շրջանի գործերին բնորոշ են մուգ գույ-
ների կոլորիտը և նուրբ ձևերը: 1930-1940-ական թթ.
նկարչի երանգադրակը աստիճանաբար հարստացել է
լույսով, գույնով: Նրա «Բակ Պեսկիում», «Մի խումբ
կանայք հայելիով», «Մերկ Լիդան» կտավներում իշ-
խում են վարդագույնը, բաց կանաչավունը, դեղինը,
վառ կարմիրը: 1950-1960-ական թթ. Բաժբեուկ-Մե-
լիֆյանի նկարների գունեղանգը դարձել է նյութական
ու կենսալից («Ճոճ», «Աճողարարուհին»):

Բաժբեուկ-Մելիֆյանի ստեղծագործության մեջ
առանձնանում են կանանց դիմանկարները, ինչդեպ
նաև կանանց դասերներով կոմպոզիցիաները,
որոնք աչքի են ընկնում բնորդի հուզաժխարհի անմի-
ջական ընկալումով, անհասական գծերի շեշտա-
դրմամբ, հյութեղ երփնագրով: Ուշագրավ են նաև
Բաժբեուկ-Մելիֆյանի հայաստանյան բնանկարները:

Նկարչի գործերը դասվում են Վրաստանի կեր-
պարվեստի թանգարանում, Հայաստանի ազգային
դասկերասահում, անհասական հավաքածուներում:

Խոսակերաց Սուրբ Նշան

Թեմա՝ Հայաստանի մշակույթ
(Կրոն)

Դիմերես՝ ՀՀ զինանշանը:

Դարձերես՝ «Խոսակերաց Սուրբ Նշան» մասունքաբանը:

Հուշադրամի էմիսիայի մշակման հարցում աջակցություն է ցուցաբերել Մայր Աթոռ Սբ Էջմիածինը:

Հասվել է Գերմանիայի «Մայեր» դրամահատարանում:

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մեսաղը և հարգը	արժաք 925 ⁰
Զափը	27,0 x 47,0 մմ
Քաշը	25,0 գ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Քանակը	մինչև 2500 հաս
Երջանառության մեջ է դրվել	01.12.2016 թ.:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

Խոսակերաց վանքը X դարի հայկական ճարտարապետական հուշարձան է Հայաստանի Հանրապետության Վայոց ձորի մարզի Խաչիկ գյուղի մոտ: Կառուցվել է Սյունիքի իշխանական տոհմի կողմից: Այստեղ են հավաքվել երջակայքում աղորոդ խոսաճարակ ձգնավորները, որից և առաջացել է վանքի անունը:

1300 թ. Սյունյաց իշխան Էաչի Պռոշյանը դաստեղ է տալիս եռափեղկ արձաքե մասնասուփ, որն ամփոփում է Հիսուս Քրիստոսի Սբ Խաչափայտի մասունքը: Վանքի անունով մասնասուփը կոչվում է Խոսակերաց Սբ Նշան: Մասնասուփի վերևի հասվածում դասկերված է Հիսուս Քրիստոսը, որի երկու կողմերում ներկայացված են հրեշտակների վայելչագեղ կերպարները: Մասնասուփի դռնակների վրա դրսից Սբ Գրիգոր Լուսավորչի և Սբ Հովհաննես Մկրտչի դասկերներն են, ներսից՝ հրեշտակների: Գունազարդ փաթեղով հարդարված խաչը տեղադրված է մասնասուփի կենտրոնում: Ներքևի հասվածում ներկայացված է Էաչի իշխանը, ում հիշատակարանը փորագրված է մասնասուփի դարձերեսին:

Խոսակերաց Սբ Նշանը ոչ միայն հայկական, այլև ընդհանրապես միջնադարյան ոսկերչական արվեստի ամենափայլուն օրինակներից է:

Սուրբ Հովհաննես Մկրտչի մասունքով խաչ

Թեմա՝ Հայաստանի մշակույթ
(Կրոն)

Դիմերես՝ ՀՀ զինանշանը:

Դարձերես՝ խաչաձև մասունքաւոր Սբ Հովհաննես Մկրտչի մասունքով:

Հուշադրամի էմիզների մշակման հարցում աջակցություն է ցուցաբերել Մայր Աթոռ Սբ Էջմիածինը:

Հասվել է Գերմանիայի «Մայեր» դրամահատարանում:

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մետաղը և հարգը	արծաթ 925 ⁰
Զափը	27,0 x 47,0 մմ
Քաշը	25,0 գ
Որակը	դրուֆ
Դրամաշուրքը	ասամնավոր
Քանակը	մինչև 2500 հաս
Շրջանառության մեջ է դրվել	01.12.2016 թ.:

Սբ Հովհաննես Մկրտիչը ճգնավորի կյանքով ադորող մարգարե էր, ով Հորդանան գետում մկրտել է Հիսուս Քրիստոսին: Նա դասվել է քրիստոնեական եկեղեցու մեծագույն սրբերի շարքը: Ըստ ավանդության՝ Սբ Գրիգոր Լուսավորիչը Կեսարիայից Հայաստան է բերել սրբի մասունքներից: XIV դ. Սբ Հովհաննես Մկրտչի մասունքն ամփոփվել է Ադանայում (Կիլիկյան Հայաստան) Պասրասված արծաթե խաչաձև մասունքաբանում: Մասունքաբանը վերանորոգվել է 1670 թ.: Այն իրենից ներկայացնում է ոսկեգծով ականակալող խաչ, որի կենտրոնում ուղղանկյունաձև մասնաճառով է՝ հարթերեսին դրվագված Սբ Հովհաննես Մկրտչի դասակի Պասկերով:

Սբ Հովհաննես Մկրտչի մասունքով խաչը մետաղի գեղարվեստական յուրօրինակ մշակման և սրբաւունչ խորհրդի ցայտուն վկայություն է:

Սուրբ Գևորգի մասունքով խաչ

Թեմա՝ Հայաստանի մշակույթ
(Կրոն)

Դիմերես՝ ՀՀ զինանշանը:

Դարձերես՝ Սբ Գևորգի մասունքով խաչ:

Հուշադրամի էմիզների մշակման հարցում աջակցություն է ցուցաբերել Մայր Աթոռ Սբ Էջմիածինը:

Հասվել է Գերմանիայի «Մայեր» դրամահասարանում:

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մետաղը և հարգը	արծաթ 925 ⁰
Զափը	27,0 x 47,0 մմ
Քաշը	25,0 գ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Քանակը	մինչև 2500 հաս
Շրջանառության մեջ է դրվել	01.12.2016 թ.:

Սր Գևորգի մասին բազմաթիվ առասպելներ և լեգենդներ են հյուսված: Ավանդությունը Սր Գևորգին ներկայացնում է որդես վիճադահադք: Նա սովորաբար լուսկերվում է ձիու վրա նստած՝ նիզակով վիճադին խոցելիս. սա սխանչելի խորհրդանիշ է չարի դէմ քիսոննէության լայնարի և հաղթանակի:

Վանա լճի Լիւ կղզու վրա գտնվող Սր Գևորգ եկեղեցին կառուցվել է XIV դ. սկզբին: Այնտեղ է լուսկել սրբադասված Գևորգ Զորավարի սուրբ մասունքը, որը 1746 թ. ամփոփվել է գունավոր քարով ագուցված արծաթե խաչ-մասունքարանում: Այն ուշագրաւ է իր ինքնասիղուոթյամբ և ոսկեգոծ զարդանախեւերի նրբությամբ:

Լինելով հայ մշակույթի վառ արտահայտություններից՝ Սր Գևորգի մասունքով խաչն ամբողջացնում է համաշխարհային արծաթագործության հարուստ ժառանգությունը:

Բոստոնի լաբիրինթոսը

Թեմա՝ Բնություն

(շրջակա միջավայր)

Դիմերես՝ Բոստոնի «Հայկական ժառանգության այգի» հուշահամալիրը և
 ֆադաֆի համայնադասկերը:

Դարձերես՝ Բոստոնի լաբիրինթոսի գծադասկերը՝ հավերժության նշանը կենսոնում, և
 լաբիրինթոսի արահետներով գլորվող ոսկեգոծ գնդիկ:

Էսֆիզների հեղինակ՝ Գիեորգյուս Պաուլաուսկիս:

Հասվել է Լիսվայի դրամահասարանում:

2012 թվականին ԱՄՆ-ի Մասաչուսեթս նահանգի Բոստոն քաղաքում բացվել է «Հայկական ժառանգության այգի» հուշահամալիրը: Ճարտարապետը Դոնալդ թելալյանն է: Հուշահամալիրը բաղկացած է արքայապետ հուշարձանից և լաբիրինթոսից:

Հայոց ցեղասպանության զոհերի հիշատակին նվիրված սասնեկուանիս հուշարձանը կիսված է, ինչը հայ ժողովրդի մասնատված լինելու խորհրդանիշն է: Արձանի բազմանիս հարթությունները յուրաքանչյուր սարի ձևափոխվում են՝ կառույցին հաղորդելով նոր ոգի և մարմնավորելով աշխարհով մեկ ցրված

Անվանական արժեքը	5000 դրամ
Մետաղը և հարգը	արծաթ 925°
Քաշը	62,2 գ
Տրամագիծը	անհասական
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	հարթ
Քանակը	մինչև 2000 հաս
Շրջանառության մեջ է դրվել	26.12.2016 թ.:

ժողովրդի համախմբման գաղափարը: Հուշահամալիրի կենտրոնում ցեղասպանությունից փրկված հայերի կյանքի ուղին խորհրդանշող շրջանաձև լաբիրինթոսն է: Լաբիրինթոսի առանցքն է կազմում հավերժության նշանի վրա ցայտող շաւրվանը՝ որդես հույսի և վերածննդի մարմնավորում:

Հուշահամալիրը համընդհանուր ճանաչում է ստացել ԱՄՆ-ում բնակվող այլ ժողովուրդների կողմից նույնպես՝ արտահայտելով ազգային ինքնության ու միասնության խորհուրդը:

Վառլսի լաբիրինթոսը

Թեմա՝ Բնություն

(Զրգուկա միջավայր)

Գիմերես՝ Վաալսի «Երեք երկրների սահմանակետ» լաբիրինթոսը և
Բելգիայի, Նիդեռլանդների ու Գերմանիայի սահմանաայտուները:

Դարձերես՝ Վաալսի լաբիրինթոսի գծադասերը՝ դիտարկելով կենտրոնում, և լաբիրինթոսի արահետներով գլորվող ոսկեգոծ գնդիկ:

Էսփիզների հեղինակ՝ Գիերրյուս Պաուլաուսկիս:

Հասկե՞լ է Լիսվալի դրամահասարանում:

Անվանական արժեքը	5000 դրամ
Մետաղը և հարզը	արձաք 925°
Քաշը	62,2 գ
Տրամագիծը	անհասական
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորքը	հարթ
Քանակը	մինչև 1500 հաս
Շրջանառության մեջ է դրվել	26.12.2016 թ.:

Նիդեռլանդների Վաալս ֆադաֆում գտնվում է «Երեմ երկրների սահմանակետ» լաբիրինթոսը, որն անցման սահման է երեմ երկրների՝ Բելգիայի, Նիդեռլանդների և Գերմանիայի ֆադաֆացիների համար: Ստեղծվել է 1992 թ. բրիտանացի դիզայներ և նկարիչ Ադրիան Ֆիլդերի կողմից:

17 000 բոխու թփերից կազմված սահմանանիւ լաբիրինթոսը կառուցվածով եռածայր է, հարուս՝ ճյուղավորված ու դարձնում արահետներով և ջրային արգելներով, իսկ կենտրոնադիր աւսարակից բացվում է շրջակայի գեղատեսիլ տեսարանը: «Երեմ երկրների սահմանակետ» լաբիրինթոսը համարվում է Եվրոպայի դժվարանցանելի լաբիրինթոսներից մեկը:

Լաբիրինթոսի կառուցման վայրը բազմանշանակ է: Փռված լինելով Նիդեռլանդների ամենաբարձր կետի մեռձակայքում՝ Վաալս ֆադաֆը շուրջ 200 տարի գտնվել է շրջակա բնակավայրերի տնտեսական կադեի խաչմերուկում: Այստեղ կարելի է գտնել ինֆրասիդ սահմանաայությունը, որոնք դարեր շարունակ նշանակալե էն հարևան երկրների շփման գոտին:

«Երեմ երկրների սահմանակետ» լաբիրինթոսը միջազգային համագործակցության յուրահասուկ խորհրդանիւ է:

Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամները ըստ ժամանակի և թողարկման տարեթվերի

(1994 - 2016)

ՀԱՅՈՑ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Պետականության դրամություն

Արցախ	(արծաթ, 1994 թ.)
Ազգային ժողովի ժամկետ	(արծաթ, 1995 թ.)
Արևելյան թագավորություն	(արծաթ, 1995 թ.)
Արևելյան թագավորություն	(արծաթ, 1995 թ.)
Բազմազան թագավորություն	(արծաթ, 1995 թ.)
Կիլիկյան թագավորություն	(արծաթ, 1995 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 10-ամյակ (1991-2001)	(արծաթ, 2001 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 15-ամյակ (1991-2006)	(արծաթ, 2006 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 20-ամյակ (1991-2011)	(արծաթ, 2011 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 25-ամյակ (1991-2016)	(արծաթ, 2016 թ.)
Հայաստանի Հանրապետության 25-ամյակ/նուս. (արծաթ, 2016 թ.) (1991-2016)	

Հայաստանի զինված ուժեր

Հայաստանի զինված ուժեր	(նսկ/արծաթ, 2005 թ.)
Հայոց բանակի կազմավորման 15-ամյակ	(նսկ, 2007 թ.)
Շուրիի ազատագրման 15-ամյակ	(նսկ, 2007 թ.)
Հայոց բանակի կազմավորման 20-ամյակ	(նսկ/արծաթ, 2012 թ.)
Շուրիի ազատագրման 20-ամյակ	(նսկ, 2012 թ.)

Հայ գործարարներ

Marshal Baghramyan-100	(silver, 1997)
Garegin Nzhdeh	(silver, 2001)
Marshal Babajanyan-100	(silver, 2006)
Andranik Ozanyan-150	(silver, 2015)
Վարդան Մամիկոնյան-1625	(նսկ, 2016 թ.)
Վարդան Մամիկոնյան	(նսկ, 2016 թ.)

Armenian Currency

Spindle	(silver, 1994)
5 Years of National Currency	(silver, 1998)
15 Years of National Currency	(silver, 2008)
20 Years of National Currency	(silver, 2013)

ARMENIA AND INTERNATIONAL COMMUNITY

UN-50	(silver, 1995)
Armenia-Diaspora Forum	(silver, 1999)
New Millennium	(silver, 2000)
Armenia - a Member of European Council	(silver, 2001)
International Polar Year	(silver, 2006)
200 th Anniversary of Establishment of the Mechitarists Congregation in Vienna	(silver, 2011)
Anniversaries of Signing and Organization of the Treaty on Collective Security	(silver, 2012)
Eurasian Economic Union	(silver, 2015)

ԱՆՎԱՆԻ ԱՆՀԱՏՆԵՐ

Գրականություն

Պուսկին-200	(արձաք, 1999 թ.)
Վիլյամ Սարյան-100	(նսկի, 2008 թ.)
Խաչատուր Աբովյան-200	(նսկի, 2009 թ.)
Րաֆֆի-175	(նսկի, 2010 թ.)
Վահան Տերյան-125	(նսկի, 2010 թ.)
Միսաք Մեծարենց-125	(նսկի, 2011 թ.)
Հովհաննես Ընդերս-100	(նսկի, 2014 թ.)

Կերպարվեստ

Արշիլ Գորկի-100	(նսկի, 2004 թ.)
Մարտիրոս Սարյան-125	(նսկի, 2005 թ.)
Հակոբ Գյուրջյան-125	(նսկի, 2006 թ.)
Ժան Գառզու-100	(նսկի, 2007 թ.)
Վարդգես Սուրենյանց-150	(արձաք, 2010 թ.)
Թորոս Ռոստոմ-800	(նսկի, 2011 թ.)
Ստեփան Աղաջանյան-150	(արձաք, 2013 թ.)
Արա Բեհարյան-100	(արձաք, 2013 թ.)
Էդուարդ Իսախանյան-100	(արձաք, 2014 թ.)
Փանոս Թերլեմեզյան-150	(արձաք, 2015 թ.)
Արսակ Ֆեքվաճյան-150	(արձաք, 2016 թ.)
Ալեքսանդր Բաժբետով-Մելիքյան-125	(արձաք, 2016 թ.)

Երաժշտություն

Արամ Խաչատրյան-100	(նսկի/արձաք, 2002 թ.)
Կոմիտաս	(նսկի, 2006 թ.)
Սայաթ-Նովա-300	(նսկի, 2012 թ.)

Գիտություն

Անանիա Շիրակացի-1400	(արձաք, 2005 թ.)
Արսեն Միկոյան-100	(արձաք, 2005 թ.)
Վիկտոր Համբարձումյան-100	(արձաք, 2008 թ.)
Մովսես Խորենացի-1600	(արձաք, 2010 թ.)
Լեո-150	(արձաք, 2010 թ.)
Հովսեփ Օրբելի-125	(արձաք, 2012 թ.)
Բենիամին Մարգարյան-100	(արձաք, 2013 թ.)
Ոսկան Երևանցի-400	(արձաք, 2014 թ.)

Կինո, թատրոն, կրկես

Լեոնիդ Ենգիբարյան-75	(արձաք, 2010 թ.)
Վահրամ Փափազյան-125	(նսկի, 2013 թ.)

Սոցիալական

Տիգրան Պետրոսյան-70	(արձաք, 1999 թ.)
---------------------	------------------

ԾԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐ

Սարգսյան	(արձաք, 1994 թ.)
Սասունցի Դավիթ	(արձաք, 1994 թ.)
Գառնի	(արձաք, 1994 թ.)
Գանձասարի վանք	(արձաք, 2004 թ.)
Հայկական վանքեր և եկեղեցիներ	
Սբ Էջմիածնի Մայր սաճար,	
Նորավանք, Գնդեվանք, Սանահինի վանք,	
Գոռավանք, Կեչառիսի վանք	(արձաք, 2012 թ.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄՇԱԿՈՒՅԹ

Գիտություն, կրթություն

Մասենադարանի հիմնադրման 50-ամյակ	(արձաթ, 2007 թ.)
Մխիթար Գոչի «Գիրք Դասասանի» 825-ամյակ	(արձաթ, 2009 թ.)
Գլաձորի համալսարանի 725-ամյակ	(արձաթ, 2009 թ.)
Լազարյան ձեմարանի հիմնադրման 200-ամյակ	(արձաթ, 2015 թ.)

Գրականություն, արվեստ

Հայոց գրերի գյուտի 1600-ամյակ	(նսկի, 2002 թ.)
«Մասյան ողբերգության» ողնեմի 1000-ամյակ	(արձաթ, 2002 թ.)
Սահակ Ա Պարթև	(արձաթ, 2005 թ.)
Վառճապուհի արքա	(արձաթ, 2005 թ.)
Հովհաննես Այվազովսկի	(արձաթ, 2006 թ.)
Օղերայի և բալետի թատրոնի հիմնադրման 75-ամյակ	(արձաթ, 2008 թ.)
Ջազ	(արձաթ, 2010 թ.)
Թեոդոր Աֆսեմսովիչ	(արձաթ, 2010 թ.)
Սերգեյ Փարաջանով	(արձաթ, 2012 թ.)
Հայ գրի տղագրության 500-ամյակ	(արձաթ, 2012 թ.)
Հայկական այբուբենի տառեր, 39 տեսակի	(նսկի/արձաթ, 2013 թ.)

Դիցաբանություն

Անահիտ	(նսկի, 1997 թ.)
Նոյի վայրէջքը Արարատից	(նսկի, 1999 թ.)
Հայկ Նահապետ	(նսկի, 2007 թ.)

Կրոն

Սբ Էջմիածին	(նսկի/արձաթ, 1998 թ.)
Անի	(նսկի/արձաթ, 1998 թ.)
Հաղթաս	(արձաթ, 1998 թ.)
Աղթամար	(նսկի/արձաթ, 1999 թ.)
XX դարի հայոց կաթողիկոսներ	(նսկի, 2008 թ.)
Սբ Սարգիս զորավար	(նսկի, 2009 թ.)

Ավեստանի տեսարանները հայ մանրանկարչությունում Ավեսում, Մոգերի երկրագությունը, Մոսի Երուսաղեմ, Համբարձում	(արձաթ, 2010 թ.)
Հայաստանի խաչքարերը Էջմիածին, Գնդեվանք, Գոռավանք, Կեչառիս, Մանահին, Նորավանք	(արձաթ, 2011 թ.)
Էջմիածնի գանձերը Սբ Գեղարդ	(արձաթ, 2013 թ.)
Սբ Գրիգոր Լուսավորչի Աջը	(արձաթ, 2014 թ.)
Մրբալույս Մյուռնի կաթսա	(արձաթ, 2014 թ.)
Խոսակերպ Սուրբ Նսան	(արձաթ, 2016 թ.)
Սուրբ Հովհաննես Մկրտչի մատուցում խաչ	(արձաթ, 2016 թ.)
Սուրբ Գևորգի մատուցում խաչ	(արձաթ, 2016 թ.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Երկրաբանական 10-ամյա տարեկից	(արձաթ, 1998 թ.)
Տիգրան Մեծ	(նսկի, 1999 թ.)
Տիգրան Մեծ	(նսկի, 2003 թ.)
Պետքանկի 110-ամյակ	(արձաթ, 2003 թ.)
ՀՀ վճռաբեկ դատարանի 10-ամյակ	(նսկի, 2008 թ.)
Անի-1050	(նսկի, 2011 թ.)
Արաբա-2200	(նսկի, 2011 թ.)
Նոյյան տաղան (7,77 / 15,55 / 31,1 գ)	(արձաթ, 2012 թ.)
Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարեկից	(արձաթ, 2015 թ.)
ՀՀ սահմանադրական դատարանի 20-ամյակ	(արձաթ, 2015 թ.)

ԲՆՈՒԹՅՈՒՆ

Բուսական աճխարհ

Ծիրան	(արձաք, 1994 թ.)
Հայկական խաղող	(արձաք, 2007 թ.)
Ծաղիկների գեղեցկությունը	
Գալանճուս Արշուճենկոյի, Լվաժաղիկ Չանգեզուրի, Արսենի Հայաստանյան, Քրիմ Ադամի	(արձաք, 2010-2011 թթ.)
Նուռ	(ոսկի, 2011 թ.)

Կենդանական աճխարհ

Կովկասյան ջրասամույր	(արձաք, 1997 թ.)
Հայկական որո՛ր	(արձաք, 1998 թ.)
Կովկասի կենդանական աճխարհ	
Լայնականջ ոզնի	
Անդրկովկասյան գործ արջ	
Կովկասյան անհառակասու	
Միջերկրածովային կրիա	
Առաջավորասիական ընձառյուծ	
Լայնաափ բաղ	
Իճխան	
Հայկական իժ	
Բեզուարյան այծ	
Հայկական մուֆլոն	
Անդրկովկասյան սակիրյան կորագլուխ	
Կովկասյան թավոսն բվիկ	(արձաք, 2006-2008 թթ.)

Շրջակա միջավայր

Աճխարհի ամենահին ծառերը	
Մխոհաբանի սոսի, Հարյուր ձիերի շագանակենի	
Հրեճակի կաղնի, Գեներալ Շերմանի ծառը	(արձաք, 2014 թ.)
Աճխարհի լաբիրինթոսները	
Բոստոնի լաբիրինթոսը	(արձաք, 2016 թ.)
Վաալսի լաբիրինթոսը	(արձաք, 2016 թ.)

Սղոմ

Շախմատի 32-րդ օլիմպիադա (28,28 / 31.1 գ)	(արձաք, 1996 թ.)
Շախմատի 32-րդ օլիմպիադա	(ողիմն-նիկել, 1996 թ.)
XVIII ձմեռային օլիմպիական խաղեր	(արձաք, 1998 թ.)
1998 թ. ֆուտբոլի աճխարհի առաջնություն	(արձաք, 1998 թ.)
Առաջին համահայկական խաղեր	(արձաք, 1999 թ.)
2006 թ. ֆուտբոլի աճխարհի առաջնություն	(արձաք, 2004 թ.)
Շախմատի 37-րդ օլիմպիադա	(ոսկի, 2006 թ.)
Ֆուտբոլի արձանները	
Պելե, Էյսեբիո, Լև Յաչին,	
Ֆրանց Բեկենբաուեր,	
Զրիզն Բոնեկ	(արձաք, 2008-2009 թթ.)
Մարիո Կեմպես, Յոհան Կրոյֆ,	
Միշել Պլասինի	(արձաք, 2010-2011 թթ.)
Մենամարտի արվեստը	
Զյուրո, Ուոու, Կարաե, Կոխ	(արձաք, 2011-2012 թթ.)
2014 թ. ֆուտբոլի աճխարհի առաջնություն	(արձաք, 2014 թ.)

Այլ թեմաներ

Կենդանակերտի նշանները	
Խոյ, Յուլ, Երկվորյակներ, Խեցգետին, Առյուծ,	
Կույս, Կեռն, Կարիճ, Աղեղնավոր, Այծեղջյուր,	
Ջրոս, Ջկներ	(արձաք, 2007-2008 թթ. / ոսկի, 2008-2009 թթ.)

2017 թվականի Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամների թողարկման ծրագիր

Հովհաննես Այվազովսկի-200

Անվանական արժեքը	10 000 դրամ
Մետաղը և հարգը	ոսկի 900°
Քաշը	8,6 գ
Տրամագիծը	22,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Քանակը	1000 հաւ

Ալեքսանդր Մանթաւյան-175

Անվանական արժեքը	10 000 դրամ
Մետաղը և հարգը	ոսկի 900°
Քաշը	8,6 գ
Տրամագիծը	22,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Քանակը	1000 հաւ

Հայոց բանակի կազմավորման 25-ամյակ

Անվանական արժեքը	10 000 դրամ
Մետաղը և հարգը	ոսկի 900°
Քաշը	8,6 գ
Տրամագիծը	22,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Քանակը	500 հաւ

Շուշիի ազատագրման 25-ամյակ

Անվանական արժեքը	10 000 դրամ
Մետաղը և հարգը	ոսկի 900°
Քաշը	8,6 գ
Տրամագիծը	22,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Քանակը	500 հաւ

Հայոց բանակի կազմավորման 25-ամյակ

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մետաղը և հարգը	արծաթ 925°
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	ասամնավոր
Քանակը	500 հաւ

Համո Բեկնազարյան-125

Անվանական արժեքը	100 դրամ
Մետաղը և հարգը	արծաթ 925°
Քաշը	28,28 գ
Չափը	28,0 x 40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաւորը	հարթ
Քանակը	500 հաւ

Վենեսիկի Մխիթարյան միաբանության հիմնադրման 300-ամյակ

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մեխաղը և հարզը	արծաթ 925 ⁰
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաշուրքը	աճամնավոր
Քանակը	500 հաւս

Հայաստան-ԱՄՀ / ՀԲ անդամակցության հոբելյան

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մեխաղը և հարզը	արծաթ 925 ⁰
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաշուրքը	աճամնավոր
Քանակը	300 հաւս

Բարսեղնայի լաբիրինթոսը

Անվանական արժեքը	5000 դրամ
Մեխաղը և հարզը	արծաթ 925 ⁰
Քաշը	62,2 գ
Տրամագիծը	անհասական
Որակը	դրուֆ
Դրամաշուրքը	հարթ
Քանակը	մինչև 1500 հաւս

ՀԱՊ-25 և ՀԱՊԿ-15

Անվանական արժեքը	1000 դրամ
Մեխաղը և հարզը	արծաթ 925 ⁰
Քաշը	33,6 գ
Տրամագիծը	40,0 մմ
Որակը	դրուֆ
Դրամաշուրքը	աճամնավոր
Քանակը	200 հաւս

Նոյյան Տաղան

Անվանական արժեքը	100 / 10 000 / 25 000 / 50 000 դրամ
Մեխաղը և հարզը	նսկի 999,9 ⁰
Քաշը	1,0 / 7,78 / 15,55 / 31,1 գ
Տրամագիծը	13,9 / 20,0 / 25,2 / 30,2 մմ
Որակը	դրուֆ, համարակալված
Դրամաշուրքը	աճամնավոր
Քանակը	3000 / 1000 / 800 / 500 հաւս

Մագոնեի լաբիրինթոսը

Անվանական արժեքը	5000 դրամ
Մեխաղը և հարզը	արծաթ 925 ⁰
Քաշը	62,2 գ
Տրամագիծը	անհասական
Որակը	դրուֆ
Դրամաշուրքը	հարթ
Քանակը	մինչև 1500 հաւս

Դրամահասարաններ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը 2016 թ. համագործակցել է Լեհաստանի, Լիսվայի և Գերմանիայի դրամահասարանների հետ: Լիսվայի դրամահասարանում են հասվել «Վարդան Մամիկոնյան-1625» ոսկե և «Հայաստանի Հանրապետության 25-ամյակ», «Հայաստանի Հանրապետության 25-ամյակ/ռուս», «Արեալ Ֆերվաձյան-150», «Ալեքսանդր Բաժբեյով-Մելիխան-125», «Բոստոնի լաբիրինթոսը», «Վալախի լաբիրինթոսը» արծաթե հուշանշանները: Լեհաստանի դրամահասարանում է հասվել «Վարդան Մամիկոնյան» 999,9՝ հարգի ոսկե հուշանշանը՝ 100 գ. ֆաբով, իսկ Գերմանիայի «Մայեր» դրամահասարանում հասվել են «Խոսակերաց Սուրբ Նեան», «Սուրբ Հովհաննես Մկրտչի մատուցում խաչ» և «Սուրբ Գևորգի մատուցում խաչ» արծաթե հուշանշանները:

Լեհաստանի դրամահասարան

Լեհաստանի դրամահասարանը հիմնվել է 1766 թվականին՝ լեհ թագավոր Ստանիսլավ Օգոնյուս Պոնյաստովսկու հրամանով: Թագավորի նդասակն էր՝ ստեղծել այնպիսի դրամահասարան, որտեղ կհասվեն ամենագեղեցիկ մետաղադրամները: Լեհաստանի դրամահասարանը հասում է շրջանառու մետաղադրամներ, հուշանշաններ, հուշամետաղներ և շեֆանդաններ: ՀՀ կենտրոնական բանկը համագործակցում է Լեհաստանի դրամահասարանի հետ 1993 թ-ից, երբ որոշում է ընդունվել թողարկել ՀՀ առաջին շրջանառու մետաղադրամները:

ՀՀ-ում շրջանառության մեջ գտնվող մետաղադրամները՝ բացառությամբ 2004 թվականի նոյեմբերի 10 դրամ անվանական արժեքով մետաղադրամի, հասվել են Լեհաստանի դրամահասարանում: Լեհաստանի դրամահասարանում են հասվել բազմաթիվ հուշանշաններ, հուշամետաղներ և հավաքածուներ՝ «Կոմիտաս», «Հայոց բանակի կազմավորման 15-ամյակ», «Շուշիի ազատագրման 15-ամյակ», «XX դարի հայոց կաթողիկոսներ», «Եվրասիական ճնշեսական միություն», «ՀՀ սահմանադրական դասարանի 20-ամյակ», «Անմոռուկ», «Նահասակված հայ մավորականներ», «Կոռուսի և դայֆարի կոթողներ», «Վարդան Մամիկոնյան» և այլն:

Լիսվայի դրամահասարան

Լիսվական Մեծ իշխանությունում դրամներ սկսել են հասվել Վիլնյուսում XIV դարում՝ Ալգիրդաս Մեծ իշխանի կառավարման ժամանակներից: XX դարի 20-30-ական թթ-ից Երջանառու մեսաղադրամներ են հասվել Կաունասի դրամահասարանում: 1990 թ. դեկտեմբերի 10-ին Վիլնյուսում վերաբացվելուց հետո Լիսվայի դրամահասարանը սկսել է հասել նաև հուշադրամներ: Լիսվայի դրամահասարանը համագործակցում է արքեր երկրների կենտրոնական բանկերի հետ, որոնք չունեն իրենց սեփական դրամահասարանը (Հայաստան, Ղրղզստան, Բելառուս, Լատվիա, Էստոնիա և այլն): ՀՀ կենտրոնական բանկի հետ Լիսվայի դրամահասարանը համագործակցում է 2001 թ-ից: Լիսվայի դրամահասարանում են հասվել բազմաթիվ հուշադրամներ, այդ թվում՝ 2014-2015 թթ. և 2016-2017 թթ. ՀՀ հուշադրամների թողարկման ծրագրերով նախատեսված հուշադրամները՝ «Լազարյան ձմեռանի հիմնադրման 200-ամյակ», «Փանոս Թերլեմեզյան-150», «Հայոց ցեղասպանության 100-րդ արելից», «Անդրանիկ Օզանյան-150», «Վարդան Մամիկոնյան-1625», «Ալեքսանդր Բաժբենով-Մելիքյան-125» և այլն:

Գերմանիայի «Մայեր» դրամահասարան

Դրամահասարանը միջազգային դրամագիտական Եոկայում ունի մեծ նվաճումներ, արտադրում է դրամագիտական արժեք ներկայացնող մեսաղադրամների լայն սեռականի: Համագործակցում է բազմաթիվ ընկերությունների հետ, որոնց թվում է 1970 թ. հիմնադրված «Coin Invest Trust» ընկերությունը: Գրասենյակը գտնվում է Լիխտենշտեյնում: Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի համագործակցությունը «Մայեր» դրամահասարանի հետ սկիզբ է առել 2010 թ. ու կրում է Եարունակական բնույթ: Թողարկվել են ավելի քան 20 արժաք հուշադրամներ: 2016 թ. «Էջմիածնի գանձերը» միջազգային ծրագրի Երջանակում թողարկվել են «Խոսակերպ Սուրբ ՆԵան», «Սուրբ Հովհաննես Մկրչի մատուցում խաչ», «Սուրբ Գևորգի մատուցում խաչ» արժաք ոսկեգծ հուշադրամները:

Դիպլոմի համաստեղություն - 2016
«Տարվա հուշադրամ» անվանակարգ
I փուլ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ ՄՐՅՈՒՅԹՆԵՐԻՆ

Միջազգային մրցույթ - 2016

ՀՀ կենսրոնական բանկի կողմից 2015 թ. թողարկված «Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելից» արժաթե հուշանշանը ներկայացվել է 2016 թ. սեպտեմբերի 22-ին ՌԴ Մոսկվա քաղաքում կայացած «Դրամների համաստեղություն-2016» հուշանշանների սասնետրոդ հորելյանական միջազգային մրցույթին և արժանացել առաջին մրցանակի «Տարվա հուշանշան» անվանակարգում: Մրցույթին մասնակցել են 44 կազմակերպություն, ներկայացվել ավելի քան 240 հուշանշան և հուշանշանների 21 հավաքածու:

Հուշանշանի էսթիզների հեղինակներն են Սուրեն Սիմոնյանը և Արամ Ուռուսյանը:

Սուրեն Սիմոնյան

Տեխնիկական գիտությունների թեկնածու,
1993-2001 թթ.՝ «Նամակահիշ» ՓԲԸ
սնտերն, Գեղարվեստական խորհրդի
նախագահ

«Եվրամիության 50-ամյակ» փոսային նամականիշի հեղինակ է: 2004 թ-ից զբաղեցնում է ՀՀ կենսրոնական բանկի Դրամաշնանառության վարչության ղեկի ղաշոնը և ակտիվորեն մասնակցում ՀՀ դրամանիշների էսթիզների մշակմանը: «Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելից» հուշանշանի էսթիզների համահեղինակ է:

Արամ Ուռուսյան

Կոնսրուկտր-տեխնոլոգ, համակարգչային
գրաֆիկայի մասնագետ

Ձևավորել է ավելի քան 100 ամսագրեր, թերթեր և զրբեր, ինչդես նաև՝ ՀՀ դրամանիշների վերաբերյալ տղագրական նյութեր: Հայոց ցեղասպանության 100-ամյա տարելիցին նվիրված հուշանշանների շարքի, «Վարդան Մամիկոնյան» հուշանշանի էսթիզների հեղինակ է և «Հայոց ցեղասպանության 100-րդ տարելից» հուշանշանի էսթիզների համահեղինակ:

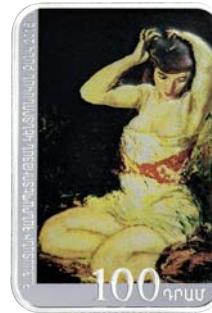

Ներքին մրցույթ - 2016

2016 թ. ՀՀ կենսրոնական բանկը կազմակերպել է «Տարվա լավագույն ոսկե հուշանշան» և «Տարվա լավագույն արծաթե հուշանշան»

անվանակարգերով ներքին մրցույթ: Մրցույթին ներկայացվել են ՀՀ կենսրոնական բանկի կողմից 2016 թ. թողարկված հուշանշանները: «Տարվա լավագույն ոսկե հուշանշան» անվանակարգում նախատեսվությունը սրվել է «Վարդան Մամիկոնյան» հուշանշանին, իսկ «Տարվա լավագույն արծաթե հուշանշան» անվանակարգում նախատեսվությունը սրվել է «Ալեքսանդր Բաթբեուկ-Մելիքյան-125» հուշանշանին:

«Վարդան Մամիկոնյան» հուշանշանի էմիզների հեղինակն է Արամ Ուռուսյանը, «Ալեքսանդր Բաթբեուկ-Մելիքյան-125» հուշանշանի էմիզների հեղինակն է Լուսինե Լալայանը:

Արամ Ուռուսյան

Կոնսրուկտիվ-սեխնոլոգ, համակարգչային գրաֆիկայի մասնագետ

Լուսինե Լալայան

Տպագրահրատարակչական ոլորտի մասնագետ

Բազմաթիվ զրբերի, բուկլետների, գովազդային Պասառների գեղարվեստական ձևավորման հեղինակ է: «Փանոս Թերլեմեզյան-150», «Անդրանիկ Օզանյան-150», «Ալեքսանդր Բաթբեուկ-Մելիքյան-125», «Հայաստանի Հանրապետության 25-ամյակ» հուշանշանների էմիզների հեղինակ է:

Բովանդակություն

Ուղերձ		2
Հուլիսի 2016		4
Հայոց ժողովականություն	Վարդան Մամիկոնյանի ծննդյան 1625-ամյակ	6
Հայոց ժողովականություն	Վարդան Մամիկոնյան	8
Հայոց ժողովականություն	Հայաստանի Հանրապետության 25-ամյակ (1991-2016 թթ.)	10
Հայոց ժողովականություն	Հայաստանի Հանրապետության 25-ամյակ/ռուս. (1991-2016 թթ.)	12
Անվանի անհատներ	Արշակ Ֆեթվաճյանի ծննդյան 150-ամյակ	14
Անվանի անհատներ	Ալեքսանդր Բաթբեուկ-Մելիքյանի ծննդյան 125-ամյակ	16
Հայաստանի մշակույթ	Խոսակերաց Սուրբ Նսան	18
Հայաստանի մշակույթ	Սուրբ Հովհաննես Մկրչի մասունքով խաչ	20
Հայաստանի մշակույթ	Սուրբ Գևորգի մասունքով խաչ	22
Հայաստանը և միջազգային հանրությունը	Բոսոնի լաբիրինթոսը	24
Հայաստանը և միջազգային հանրությունը	Վալախի լաբիրինթոսը	26
Հայաստանի Հանրապետության հուլիսի 2016-ի և թողարկման տարեթվերի (1994-2016)		28
2017 թ. Հայաստանի Հանրապետության հուլիսի 2016-ի թողարկման ծրագիր		32
Դրամահասարակություն		34
Մասնակցություն մրցույթներին	Միջազգային մրցույթ - 2016	36
	Ներքին մրցույթ - 2016	39

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՀՈՒՇԱԴՐԱՄՆԵՐ
2016

ՀՀ կենտրոնական բանկի հրասարակություն

Տպաքանակը՝ 400

2017

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

cba.am